

2. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

УДК 334.722:336.22(477)

DOI <https://doi.org/10.26661/2414-0287-2018-4-40-08>

ПОДАТКОВА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Бабміндра Д.І., д.е.н., професор, Коваленко А.В.

*Запорізький національний університет
Україна, 69063, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

art.kovalenko.95@gmail.com

У статті проаналізовано динаміку зміну рентабельності роботи секторів підприємств Запорізького регіону. Запорізький регіон по рівню підприємств є дуже розвиненим і займає 5 місце серед інших регіонів України. Більшу частку займають малі та середні підприємства. Саме тому розвиток регіону залежить від прибутку цих секторів. Розглянуто рентабельність підприємств, які типи операційної діяльності підприємств приносять прибуток, а які працюють збитково. Ми з'ясували, що загальна статистика негативна. Багато сфер працюють або в збиток або майже не приносять прибутку. Такі сфери, як освіта, медицина, спорт та наука, зараз є нерентабельними, що призводить до деградації інноваційно-інвестиційного розвитку, соціального розвитку та зміни демографічної статистики до зниження. Податкова політика це головний важель збору грошових коштів до бюджету. Великий податковий тягар змушує підприємства знаходити шляхи зменшення виплат. Так однією з проблем є рівень тіньової економіки. Проаналізовано рівень зміни тіньової економіки країни. Також є проблема з корупцією та інвестиційною ситуацією. Розглянуто динаміку зміни надходжень іноземних інвестицій. У результаті аналізу були узагальнені проблеми, які виділяють як вчені, так і міністерство, а саме проблема податкового законодавства, розвиток тіньової економіки, корупції, недовіра до влади, поганий інвестиційний клімат та відсутність стратегії розвитку економічної сфери країни. Запропоновані шляхи вирішення цих проблем шляхом зміни податкової політики, що може вирішити більшість проблем економічного розвитку та вплине на розвиток інвестиційного розвитку.

Ключові слова: податкова політика, тіньова економіка, інвестиції, інвестиційні надходження.

TAX SUPPORT FOR SMALL AND MEDIUM BUSINESS DEVELOPMENT

Babmindra D.I., Doctor of Economic Science, Professor, Kovalenko A.V.

*Zaporizhzhya National University
Ukraine, 69063, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 66*

The article analyzes the dynamics of changes in the profitability of the sectors of the enterprises of the Zaporizhzhya region. The Zaporizhzhya region is very developed according to the level of enterprises and occupies the 5th place among other regions of Ukraine. The largest share is occupied by small and medium enterprises. That is why the development of the region depends on the profits of these sectors. It considered the profitability of enterprises, which types of operating activities of enterprises bring profits, and who work at a loss. We found that overall statistics are negative. Many spheres work either at a loss or almost do not make a profit. Such spheres as education, medicine, sports and science are currently unprofitable, which leads to degradation of innovation and investment development, social development and change in demographic statistics to decline. Tax policy is the main lever of collecting funds in the budget. A large tax burden forces companies to find ways to reduce their payments. So one of the problems is the level of the shadow economy. In the article, we analyzed the level of change in the shadow economy of the country. There is also a problem with corruption and the investment situation. The article examines the dynamics of changes in foreign investment inflows. As a result of the analysis, the problems, which are distinguished both by scientists and the ministry, were generalized, namely the problem of tax legislation, the development of the shadow economy, corruption, distrust of the authorities, poor investment climate and lack of a strategy for the development of the economic sphere of the country. The ways of solving these problems are proposed by changing the tax policy that can solve most of the problems of economic development and will affect the development of investment development.

Key words: tax policy, shadow economy, investments, investment receipts.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Одним із основних кроків до подолання економічної кризи в Україні є зростання ефективності підприємницької діяльності. Малий бізнес – невід’ємна складова бізнес-середовища, що сприяє подоланню безробіття та є вагомим джерелом податкових надходжень до місцевих бюджетів. Податкова політика держави щодо малого бізнесу постійно трансформується, дестабілізуючи розвиток підприємницької діяльності та погіршуючи інвестиційний клімат. Сьогодні система оподаткування суб’єктів малого бізнесу вкотре зазнала суттєвих змін, що відобразилося на діловій активності підприємців і спричинило значне скорочення кількості робочих місць, припинення діяльності або перехід підприємців у «тіньовий» сегмент.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед вітчизняних науковців, які займалися дослідженням теоретичних та практичних положень: О. Гелето, І.В. Причепу, М.П. Макаренко, О.М. Кашубу та ін. Їхні дослідження стосуються впливу податків на розвиток підприємств, перспектив розвитку підприємництва в Україні, способів залучення іноземних інвестицій та проблем підприємництва.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ

Метою дослідження є визначення впливу податкової політики на сучасний стан розвитку малого бізнесу в Україні та надання рекомендацій щодо покращення податкового клімату для суб’єктів підприємницької діяльності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Підтримка та стимулювання розвитку малого бізнесу – один із пріоритетів податкової політики багатьох розвинених країн, країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою. Малий бізнес є невід’ємним та необхідним елементом будь-якої макроекономічної господарської системи, без якої економіка і суспільство взагалі не зможуть ефективно функціонувати, а тим більше – розвиватися.

Зазвичай виділяють такі переваги малого підприємництва:

- позитивний вплив на формування конкурентного середовища;
- забезпечення ефективної зайнятості та самозайнятості населення;
- динамічність, гнучкість – суб’єкти малого підприємництва, що оперативно реагують на зміну кон’юнктури ринку і займають відносно невеликі частки ринку;
- достатньо висока ефективність із точки зору витрат;
- забезпечення формування середнього класу.

Згідно зі статистикою на 2017 рік у Запоріжжі 23 великі підприємства, 578 середніх та 13975 малих.

Проаналізувавши діяльність підприємств, бачимо, що рентабельність діяльності підприємств є дуже низькою, лише 14,6% загалом. Проблеми є в сферах:

- операції з нерухомості;
- професійна, наукова та технічна діяльність;
- мистецтво, спорт, розваги та відпочинок.

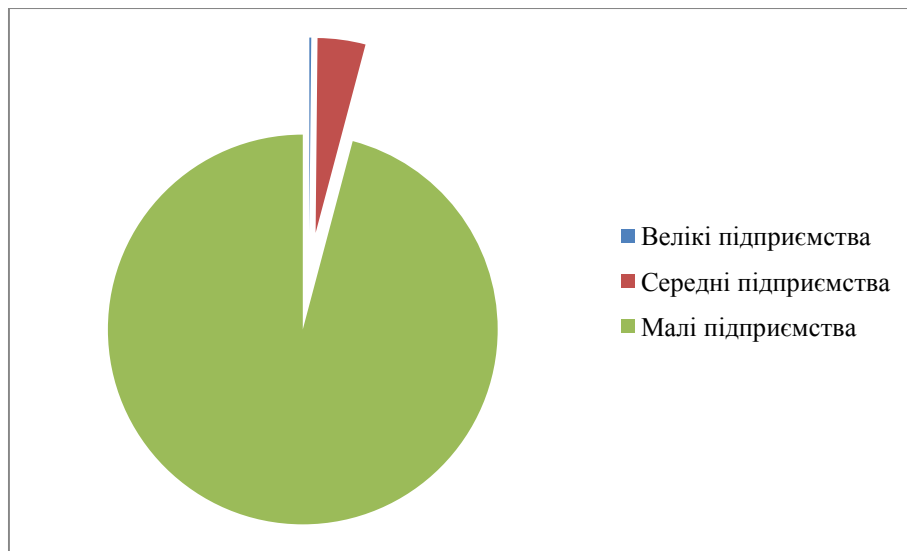

Рис 1. Діаграма кількості підприємств у Запорізькому регіоні

Дані рентабельності діяльності підприємств запорізького регіону наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Рентабельність операційної діяльності підприємств за видами економічної діяльності у 2016 році (тис. грн.) [1]

Вид економічної діяльності	Результат від операційної діяльності	Витрати операційної діяльності	Рівень рентабельності (збитковості), %
Усього	24210134,4	166160581,7	14,6
сільське, лісове та рибне господарство	4717032,7	11089532,3	42,5
промисловість	17968924,1	136805004,7	13,1
будівництво	75367,2	2717646,9	2,8
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1064021,0	4811371,0	22,1
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	343208,1	3015173,4	11,4
тимчасове розміщування й організація харчування	960,1	534344,3	0,2
інформація та телекомунікації	934,7	713631,4	0,1
фінансова та страхова діяльність	83216,9	1286073,9	6,5
операції з нерухомим майном	-55041,0	1794984,9	-3,1
професійна, наукова та технічна діяльність	-41333,7	1621939,7	-2,5
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	40941,0	960399,8	4,3
освіта	1202,7	88334,9	1,4
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	13390,6	553580,8	2,4
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-11131,1	52727,2	-21,1
надання інших видів послуг	8441,1	115836,5	7,3

Ми вважаємо, що одним із важелів розвитку підприємств є покращення інвестиційно-інноваційної діяльності.

У 2016 році до Запорізького регіону надійшло 682,7 млн дол. США. Головним інвестором є Кіпр – 226,9 млн дол. Від Естонії надійшло 30,3 млн дол., від Словаччини – 19,1 млн дол., від Швейцарії 12,2 млн дол., від Панами 11,4 млн дол., від Белізу – 5,7 млн дол. та від інших країн – 47,4 млн дол.

На жаль, порівняно з іншими роками прилив іноземних інвестицій зменшується.

Динаміку обсягу іноземних інвестицій у Запорізькому регіоні показано на рис. 2.

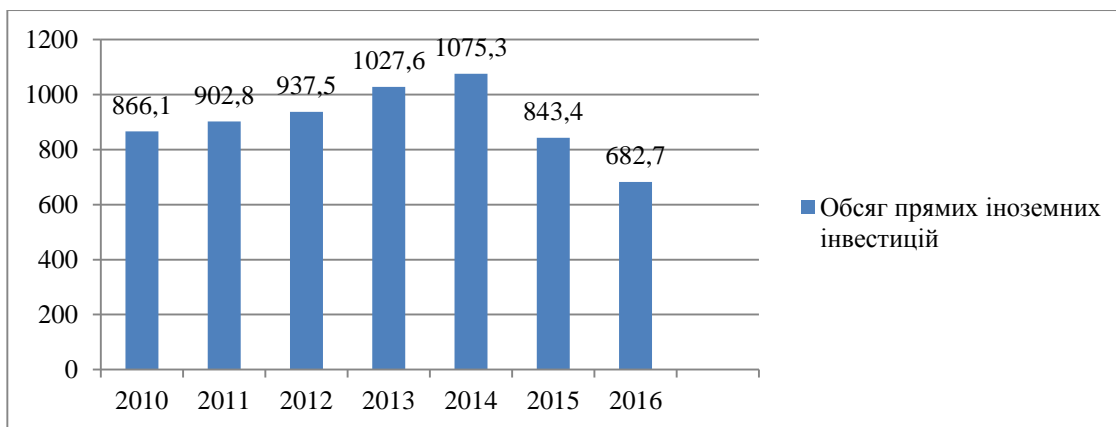

Рис. 2. Динаміка зміни обсягу прямих іноземних інвестицій, млн. дол. США

Починаючи з 2014 року, прямі інвестиції стрімко знижуються. Це зумовлено нестабільною ситуацією в країні.

Учені виділяють наступні основні проблеми, які виявлено з 2014-го року:

- низький рівень довіри до влади;
- нестабільність та невизначеність українського законодавства;
- тіньова економіка;
- відсутність чіткої стратегії економічного розвитку країни;
- нестабільність у сфері оподаткування;
- нестабільність політичної ситуації в країні;
- корупція;
- стагнація промисловості в східному регіоні, активні бойові дії на цій території [2].

Тіньова економіка країни є результатом нестабільного податкового законодавства. Згідно з науковими дослідженнями міжнародної Асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів (АССА) Україна у 2017 році увійшла до топу 5 країн з найбільшою тіньовою економікою у світі. Згідно з аналізом у 2017 році рівень тіньового сектора в Україні становив 45,16%. Конкуруючою країною є Нігерія – 50,73%, потім Україна – 45,16%, Шрі-Ланка – 39,5%, Росія – 39,33% та Бразилія – 35,57%. Учені не тільки розрахували рівень тіньової економіки на 2017 рік, а й зробили прогноз на 2020 та 2025 роки. У середньому рівень тіньової економіки згідно з дослідженнями повинен скласти 45,84%. Країни з найменшим рівнем тіньової економіки стали США – 8,2%, Китай – 10,53%, Японія – 10,22%, Велика Британія – 11,83%. [5]

Незважаючи на дослідження, згідно зі звітом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України рівень тіньової економіки у 2017 році становив 31%. Пік рівня тіньової економіки припадає на 2014 рік – 43%. Потім був спад у 2015 році – 40%, 2016 – 35% та у 2017 році – 31%. Такий спад зумовили:

- збереження відносин макрофінансової стабільності в умовах реалізації політики, спрямованої на розширення внутрішнього попиту, а також диверсифікації ринків збуту;
- збереження високого рівня ділової активності бізнесу в умовах поліпшення очікувань та рівня сприйняття українських реформ у світі;
- зниження інвестиційних ризиків на тлі відносної макрофінансової стабілізації та продовження процесів реформування економіки.

Однак динаміка детінізації стримується проблемами, які негативно впливають на розвиток економіки країни. Міністерство економічного розвитку й торгівлі України виділило такі проблеми:

- низька довіра до інститутів влади;
- збереження значних викликів стабільності фінансової системи країни;
- наявність невідконтрольних владі територій, утворених через військову агресію на території країни [6].

ВИСНОВКИ

Дослідження свідчить, що макро- та мікрорівень країни працює нестабільно. Ми маємо проблеми з тіньовою економікою, державним інвестуванням різних сфер роботи підприємств, які несуть видатку в загальну статистику економіки країни та її регіонів. Податкова політика є одним з основних важелів, адже саме зміна податкового тягаря, надання пільг та кредитів можуть суттєво змінити економічний стан підприємств, регіонів та країни загалом.

Отже, через нестабільну ситуацію в країні знизилася кількість надходжень інвестицій у Запорізький регіон та до країни загалом. Задля покращення ситуації потрібно:

- стабілізувати податкове законодавство;
- вивести з тіні малий та середній бізнес шляхом зменшення податкового навантаження на них;
- розробити бази інноваційного розвитку. За досвідом іноземних країн, інноваційний розвиток – запорука інвестиційного надходження;
- розробити спільний спільний план (влади і підприємств) розвитку підприємств. Залучення бюджетних надходжень та співпраця з владою вирішать проблему політичної нестабільності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Головне управління статистики в Запорізькій області. URL: <http://zp.ukrstat.gov.ua/index.php/statystychna-informatsiia>
2. Вплив іноземних інвестицій на розвиток економіки України. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5162>
3. Дропа Я. Б. Підприємства з іноземними інвестиціями як форма залучення іноземного капіталу в Україну. *Молодий вчений*. 2015. № 8(2). С. 48-53
4. Макаренко М. П. Залучення іноземних інвестицій в економіку України. *Вісник Національного технічного університету «ХПИ»*. Серія: *Актуальні проблеми розвитку українського суспільства*. 2016. № 13. С. 73-75.
5. Emerging from the shadows. The shadows economy to 2025 URL: https://www.accaglobal.com/content/dam/ACCA_Global/Technical/Future/pi-shadow-economy.pdf
6. Загальна тенденція тіньової економіки в Україні. URL: <https://issuu.com/mineconomdev/docs/2017>

УДК 005:658 (574)

DOI <https://doi.org/10.26661/2414-0287-2018-4-40-09>

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ НАРАЩИВАНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРИ ПОМОЩИ КЛАСТЕРИЗАЦИИ КАК ИННОВАЦИОННОЙ ФОРМЫ УПРАВЛЕНИЯ ПРОИЗВОДСТВОМ

Исаева А.Т., к.э.н., старший преподаватель

*Казахстанский национальный педагогический университет им. Абая Республики Казахстан,
050010, г. Алматы, пр. Достык, 13*

В статье представлен опыт зарубежных стран (Италия, США, Шотландия, Германия, Великобритания, Финляндия, Казахстан) по формированию региональных кластеров как формы интеграции сопряженных социальноэкономических институтов, связанных отношениями территориальной близости и функциональной